22 Ιουνίου 2015

Η αφριά (ευθυμογράφημα)

/ Γενικά Θέματα

Φωτογραφία της Ελλης Σουγιουλτζόγλου-Σεραιδάρη (Nelly,s) από τα παζάρια της Υπάτης στην Μοιρά (μουσείο Μπενάκη).

του Γιάννη Μπίκουλα,

Ομ. Καθηγητή Παιδιατρικής ΑΠΘ

Τι ήταν πάλι αυτό! Κεραυνός έπεσε στο χωριό. Το έβλεπαν και δεν το πίστευαν. Όλοι οι κάτοικοι αλλά ιδίως οι γυναίκες του γραφικού παραθαλάσσιου χωριού της Χαλκιδικής στον πρωινό καφέ τους, στο βραδυνό τους σόμπουρο**[1]** και στις βρύσες που περίμεναν στη σειρά για να γεμίσουν τα αγγειά**[2]** τους αυτό είχαν για θέμα. Το έβλεπαν και δεν το πίστευαν. “Πώς γίν(ι)κι αυτό, μαρή;”, “Θα λουλαθώ,

μαρή", "σκλιά γρούνια ένα**[3]** γίν(ι)καν, μαρή", "Πώς, μα πώς, μαρή, τουν πήρι;". Αυτά και άλλα πολλά έλεγαν μεταξύ τους οι γυναίκες και σταματημό δεν είχαν.

Έβλεπαν αυτό που έγινε, το εξέταζαν επισταμένα από κάθε πλευρά αλλά δεν κατέληγαν σε κανένα συμπέρασμα."Πώς γίν(ι)κι αυτό;", "Πώς;"

Ο Χρήστος ήταν ένας νεαρός κάτοικος του χωριού που ήταν σβαρνιάρ'ς**[4]** μι τ'όνουμα**[5]**. Επίσης ήταν τεμπέλης μι τ' όνουμα. Περιουσία δεν είχε. Με το ζόρι ξεσηκωνόταν να πάει σε κανένα μεροκάματο. Και μόλις έπιανε λίγα λεφτά στα χέρια, τα ξόδευε ασυλλόγιστα σε γλέντια και πιοτά. Ήταν βέβαια νοστιμούλης και χωρατατζής αλλά τα ελαττώματα που τον πλαισίωναν συντέλεσαν, ώστε να έχει τη γενική απόρριψη "των κοριτσιών της παντρειάς" του χωριού. Κανένα δεν τον έπαιρνε στα σοβαρά, κανένα δεν τον κοίταζε σαν μελλοντικό άντρα της. "Τι αυτόν τουν αχαΐρευτου θα πάρου; Καλύτερα να απομείνου έτσ(ι)" ήταν αυτό που έλεγαν τα κορίτσια μεταξύ τους, όταν μιλούσαν για το Χρήστο.

Μέσα στο κλίμα αυτό ήρθε ο καιρός και ο Χρηστός έφυγε φαντάρος. Ο Χρηστός ο σβαρνιάρης, ο τεμπέλης, ο ανεπρόκοπος. Αφού πέρασαν τα δύο χρόνια του στρατού ο Χρηστός γύρισε στο χωριό. Και τότε κατά την επιστροφή του Χρήστου συνέβη αυτό, που αναστάτωσε το χωριό, που έκανε τις γυναίκες να παραληρούν από το πρωί ως το βράδυ. Να λοιπόν τι συνέβη.

Ο Χρήστος ο σβαρνιάρης, ο τεμπέλης, ο ανεπρόκοπος, ο Χρήστος που δεν είχε στον ήλιο μοίρα δεν γύρισε μονάχος από το στρατό. Έφερε μαζί του και αρραβωνιαστικιά.

Και τι αρραβωνιαστικιά. Μια αρραβωνιαστικιά με τα όλα της. Αφράτη, θεωρητική **[6]**, κούκλα. Μια κοπέλα να την "πιεις στο ποτήρι". Κι απο' κεί που δεν τον ήθελε καμιά στο χωριό, από' κεί που δεν τον υπολόγιζε κανένας έμειναν όλοι να θαυμάζουν το Χρήστο και να μην πιστεύουν αυτό που έβλεπαν.

Οι μέρες περνούσαν, η αρραβωνιαστικιά εγκαταστάθηκε στο φτωχόσπιτο του Χρήστου και οι γάμοι τους αναγγέλθηκαν ότι θα γίνονταν οσονούπω. Εν τω μεταξύ όλο το χωριό όσο έβλεπε την καλλονή αρραβωνιαστικιά του Χρήστου να κυκλοφορεί ανάμεσά τους τόσο περισσότερο έμπαινε σε βαθύ προβληματισμό και έκανε υπεράνθρωπες προσπάθειες να λύσει το μυστήριο αυτής της ένωσης, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. “Πώς, μαρή, πώς;” ακουγόταν σ’ όλο το χωριό από το πρωί ως το βράδυ από τις γυναίκες του χωριού που είχαν πάθει ομαδική υστερία στην προσπάθεια τους να εξηγήσουν τα ανεξήγητα. Μέχρι που έδωσε ο Θεός και τη λύση στο τρομερό αυτό πρόβλημα που προέκυψε τόσο ξαφνικά στο χωριό την έδωσε η Αννούδα ένα εξάχρονο κοριτσάκι.

Η Αννούδα ήταν ένα χαριτωμένο και πανέξυπνο κοριτσάκι που κατοικούσε αρκετά μακρυά από το σπίτι του Χρήστου, που ήταν λίγο απομονωμένο στην άκρη του χωριού. Όπως συνηθιζόταν εκείνα τα χρόνια τα παιδιά της ηλικίας της τριγυρνούσαν και έπαιζαν με τα συνομήλικό τους στις αλάνες και στους δρόμους της γειτονιάς τους και πολλές φορές ξέφευγαν και παραμάχαλα. Έτσι και η Αννούδα εκείνη τη μέρα με κάποια άλλα παιδιά βρέθηκε έξω από το σπίτι του Χρήστου, όπου έμενε και η αρραβωνιαστικιά του. Και εκεί στο μπαλκόνι του σπιτιού έλαβε χώρα το καταπληκτικό γεγονός, που έδωσε τη λύση στο μυστήριο της ένωσης του Χρήστου με την αρραβωνιαστικιά του. Στο μπαλκόνι του σπιτιού υπήρχε, όπως συνηθιζόταν τότε, σε μια γωνιά ένας νεροχύτης το λεγόμενο νιφτήρ’ που συνήθως ήταν μια απλή σανίδα στερεωμένη στα κάγκελα όπου ακουμπούσαν ένα δοχείο με νερό και πλένονταν οι άνθρωποι. Και εκεί μπροστά στο νεροχύτη, ενώ η Αννούδα και η παρέα της έπαιζαν στο δρόμο, βγήκε και στάθηκε η αρραβωνιαστικιά του Χρήστου.

Φωτο:metadeftero.gr

Ό,τι συνέβει μπροστά στα έκπληκτα μάτια της Αννούδας περιέχεται στη διήγηση που έκανε η Αννούδα στη μάνα της, στην οποία έσπευσε αμέσως συγκλονισμένη να ανακοινώσει αυτό που είδε.

Να τι είπε πώς είδε η Αννούδα: "Ικί που επιζάμι απού κατ' απ' του μπαλκόν(ι) βγίκι ικίν(ι) η ξέν(ι) στάθ'κι μπρουστά στου νιφτήρ' κι πήρι ένα πράμα που μια του έβαζι στου στόμα τ'ς' μια του έβγαζι, μια του έβαζι μια του έβγαζι, ώσπου γιόμισι η στόματ'ς αφριά**[7]**. Ιφ'τνι**[8]** τ'ν αφριά, ίπ'νι λίγου νιρό, ξαναγιόμουζι η στόματ'ς αφριά κι τ'ν ίφ'τνι πάλι. Ξίφριξα**[9]**, μάνα, κι' ηύγα**[10]**"

Αυτά είπε στη μάνα της τη θειά τη Κυράνου ευρισκόμενη σε τρομερή έξαψη η Αννούδα, τα οποία η θειά η Κυράνου τα ρούφηξε κυριολεκτικά και έμεινε με ανοιχτό το στόμα. Έκανε αυτομάτως νοερά συνειρμούς επί συνειρμών και έλαμψε

το βλέμμα της καθ’ όσον “εγένετο φως” στο μυαλό της και έφθασε επιτέλους στην λύση του μυστηρίου της ένωσης του Χρήστου με την αρραβωνιαστικιά του. “Εύρηκε! Εύρηκε!” η θειά η Κυράνου. Και εφ’ όσον “εύρηκε” μονολόγησε θριαμβευτικά “Να μαρή, τώρα κατάλαβα πως τουν πήρι του Χρήστου η αρραβωνιαστκιά τ’. Τουν πήρι γιατί βγάζ’(ι) αφριά απ’ του στόμα τς. Τουν πήρι γιατί έχ(ι) μαράζ’(ι).’Ινι σ’(ι)μαδιμέν’(ι). Ποιος θ’τ’ν έπιρνι στου χουριότς;”

Ικανοποιημένη και περιχαρής που πρώτη αυτή μάθαινε τη λύση του προβλήματος, που απασχολούσε από το πρωί ως το βράδυ όλο το γυναικόκοσμο του χωριού έτρεξε να το ανακοινώσει στις γειτόνισσες κι από ‘κεί σ’ όλες τις γυναίκες του χωριού. Σε λίγο όλο το χωριό ήξερε ότι η αρραβωνιαστικιά του Χρήστου “έβγαζι αφριά απ’ του στόμα τς” ότι “ίχι μαράζ’(ι)” ότι “ήταν σ’(ι)μαδιμέν’(ι)”. Και βέβαια δεν τη έπαιρνε κανένας άλλος στο δικό της το μέρος που προφανώς ήξεραν τα πάθια της και τη φορτώθηκε ο Χρήστος, που υπηρετούσε σε εκείνα τα μέρη και υπήρξε η λύση ανάγκης για την αρραβωνιαστικιά του.

Έτσι εξηγήθηκαν όλα και επήλθε η γαλήνη στο χωριό.

Επίλογος

Πολύ αργότερα όταν ήρθε “ο πολιτισμός (και) εις το χωρίον” του Χρήστου έμαθαν οι συμπατριώτισσες του ότι αφριά μέσα στο στόμα δημιουργεί και η οδοντόκρεμα που μπαίνει μέσα στο στόμα “μ’ένα πράγμα” που λέγεται οδοντόβουρτσα. Δεν είναι απαραίτητο να έχει κανείς μαράζι ή να είναι σημαδεμένος για να βγάζει αφριά από το στόμα. Αλλά και πριν να ‘ρθει ο πολιτισμός έπρεπε να ξέρουν ότι υπάρχει και μια λαϊκή έκφραση που θα τις εξηγούσε τα πράγματα αμέσως. Η λαϊκή αυτή και πολύ σοφή έκφραση είναι: “αν είχατε τα μάτια τα δικά μου θα βλέπατε γιατί τον αγαπώ”.

Σημειώσεις:

1. σόμπουρους= η βραδυνή κουβέντα και παρέα γυναικών της γειτονιάς που γίνεται στο δρόμο έξω από τα σπίτια τους.
2. αγγειά= οικιακά σκεύη (στάμνες, δοχεία, κατσαρόλες κλπ)
3. “σκλιά γρούνια ένα”= γίναμε όλοι ίδιοι, είτε ταιριάζουμε και το αξίζουμε, είτε όχι (ειρωνικά)
4. σβαρνιάρης= αυτός που σβαρνίζει τα ρούχα του και παρασέρνει τα γύρω του αντικείμενα, ο ακατάστατος

5. μι τ’όνουμα= ονομαστός, ξακουστός
6. θεωρητική= εντυπωσιακά εμφανίσιμη
7. αφριά= αφρός
8. ίφτ’νι= έφτυνε
9. ξίφριξα= τρόμαξα
10. ηύγα= έφυγα

Πηγή: *Παγχαλκιδικός Λόγος· Περιοδική Έκδοση του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης», Τεύχος 23^{ο}, Απρίλιος-Μάϊος-Ιούνιος 2015, Θεσσαλονίκη.*

www.panchalkidikos.gr